

Својевремено, када се у Србији појавио приручник у издању Светигоре „Шта треба да зна свака православна девојчица“ изазвао је праву лавину критика и згражавања јавности. У медијима су се потанко препричавали "скандалозни" детаљи из књиге – да телевизор „разорно и погубно делује по здравље“, да компјутерске игрице „изазивају зависност и острашћеност“ те да онај ко их игра постаје „роб мрачне силе“, да књиге попут романа Александра Диме „остављају на души ружан траг, уче лажи, лицемерју и разуданости“ и да су најбоља литература за девојчице "Житија светих". Такође, да девојке које се шминкају „служе ђаволу“, а да 80% девојака које раде за рачунаром остаје стерилно. Да су жене у периоду менструације нечисте, а сваки сексуални однос, укључујући и брачни, велики грех уколико му циљ није рађање деце. Да је добра и пријатна нарав најбоља врлина жене, а њен задатак да буде украс, итд. [1](#)

Као контраст наведеном "индоктринисању" девојчица, навођени су ставови из књиге „Шта треба да зна сваки православни дечак“. За разлику од православне девојчице, православни дечак се игра, вози бицикл са друговима, бави се спортом, иде на пецање и носи фармерке. Његова омиљена књига је „Историја српског оружја“, он уме и да се потуче ако је баш неопходно, а одласку у војску размишља као о светој дужности сваког православног мушкарца. [2](#)

А оно што мали православци не успеју да науче сами, сазнаће од маме, којој је посвећена књига "Шта треба да зна свака православна мајка": "Морате децу чувати од свега што је нечисто, ружно. Морате спречавати своје кћери да читају нечедне, сладострасне романе, морате од њих захтевати да читају с разумом, морате их спречавати да гледају непотребне призоре, не дозвољавати им да се стално забављају и пречесто одлазе у позоришта и биоскопе", с подсмехом су преношени одломци из ове књиге како би показали каквим све идиотаријама Црква учи вернике. [3](#)

Сви критичари били су сложни у ставу да су овакве књиге једна саблажњавајућа и опасна појава. „Нико нормалан или умерено религиозан не би пожелео своје дете, своју жену, па ни самом себи да живи у таквом свету (...) то су симптоми болести разореног и натрулог друштва“ изјавио је поводом ове књиге један социјални психолог у тексту „Заглупљивање девојчица“ објављеном у НИН-у. [4](#) Нада Секулић, социјални антрополог на страницама Данаса написала је како ова књига поручује „да сем рађања и васпитавања деце, жене не треба да се баве ничим другим озбиљно и посвећено“, да идеализује патријархалне моделе и фундаментализам, који треба схватити „много озбиљније“ [5](#), Неки су поред осуде, предложили и конкретне акције: „Књиге у издању „Светигоре“ и других издавачких кућа под окриљем СПЦ, а које промовишу фашистичке, нехумане и религиозне ставове - спаљивати“... „цркве ишарати графитима“ и „вршити физичко насиље над припадницима Цркве...“, предлагао је неко на форуму [Б92](#). [6](#)

Ових дана, прича о заглупљивању православних девојчица поново је актуелизована у оквиру расправе о закону о дискриминацији, па су „сочни детаљи“ из књиге прошле недеље у више наврата препричавани на страницама Борбе, као доказ да православна црква третира жене као „нижа бића“ и да је у њеним издањима садржана „есенција мржње према женама.“ [7](#)

Руку на срце, не сећам се да сам књигу „Шта треба да зна свака православна девојчица“ икада видела на полицама дечјег одељења неке књижаре, нити у библиотеци међу књигама за децу. Нити се појављивала на топ листама најпродаванијих књига за децу. Штавише, тамо већ дуже време почасно место заузима једна друга књига за девојчице, врло сличног имена. У питању је „Књига за сваку девојчицу“ у издању Креативног центра, чија је ауторка, Виолета Бабић, проглашена за „нову хероину српског издаваштва“, будући да је њен приручник за девојчице продат до сада у 8.000 примерака и да је брзо стигао до трећег издања. [8](#) Шта је учинило ову књигу толико популарном и траженом? Ауторка објашњава да је то због тога што се у књизи налази све оно што би једна тинејџерка требало да зна.

[9](#)
У „Књизи за сваку девојчицу“, наводи издавач принцезе, сходно периоду пубертета, могу да пронађу савете о шминкању, дотеривању, облачењу, вежбању, хигијени и правилној исхрани.

[10](#)

Да ме утисак о слабој популарности православног, наспрам овог "секуларног" приручника за девојчице не вара, показује и поређење ове две књиге путем интернет претраживача. „Шта треба да зна свака православна девојчица“ на Гуглу се појављује

383 пута, док се „Књига за сваку девојчицу“ појављује 9.880 пута. Притом се у већини случајева прва књига заправо помиње у контексту згражавања над клерофашизмом и испирањем мозга које црква спроводи над девојчицама, док се о другој пишу углавном само хвалоспеви.

Међутим, да ли „Књига за сваку девојчицу“ доноси неку другачију парадигму која би савременим девојчицама помогла да се "ослободе" традиционалне женске улоге "украса"? Она наравно не саветује девојчицама да избегавају компјутер или књиге сладострасне, али им (изузев дела о менструацији и пубертету) и не саветује бог зна шта више осим тога како да буду окупане, добро исфризиране и стручно нашминкане. Такорећи, да буду „украс“, додуше нешто модернији него што ауторка приручника за православне девојчице имала на уму. Дакле, нешто као „Космополитан“ за тинејџерке.

Оно што није стало у корице „Књиге за сваку девојчицу“, зато пише у другим виђенијим издањима на полицама домаћих књижара. Ту је на пример „Приручник за принцезе“ Стеле Гарни, који намерава да помогне девојчицама да „открију да је у њима све време чучала једна принцеза којој је била потребна мала помоћ да се покаже“. Књига заправо учи девојчице како да се понашају, брину о свом здрављу, коси и лепоти, изгледу, облачењу, о чему да причају, како да се смеју, стоје, седе, и наравно, шта све треба да знају о принцу на белом коњу. [11](#) Девојчица, тј. принцеза, саветује овај приручник, никако не сме да се мршти или неког да гледа мрко јер „од тога може почети главобоља“. Она не сме ни да виче, „глас јој мора бити тих, нежан и благ“ а „смех као музикални звончићи“, она не сме да грди, нити псује. Звучи вам познато? Како оно беше, „пријатна нарав најбоља врлина жене, а њен задатак да буде украс“? Посебно поглавље посвећено је тајном оружју сваке принцезе/девојчице – ташнама, ципелама, шеширима, накиту, саветима за постизање глатке коже и меке косе, прављењу маски и лосиона, парфемима и осталој козметичи. Приручник пажњу поклања и уклапању боја „Ако жели неког да шармира, права принцеза ће обући нешто ружичасто, ако жели да буде запажена обући ће црвено“ [12](#). Заиста, у односу на православни приручник, овде имамо нешто крајње револуционарно. Жене ће још и завладати светом, али само ако обуку нешто резеда боје.

Приручнику за принцезе на полицама друштво прави и „Како да постанеш права принцеза“ Кејтлин Метјуз. И овде на делу имамо један радикални раскид са идејом женствености: „ова књига ће те научити свему што треба да знаш: како да будеш лепа, како да пронађеш своју Добру вилу, да се носиш са чаролијама, пронађеш свог савршеног принца и мудро владаш својим краљевством“. [13](#) Дакле, све што девојчица треба да зна је како да буде лепа, како да нађе доброг спонзора, да се добро уда, и да мудро води домаћинство, злобници би закључили. Треба ли уопште помињати и остале сличне наслове са сличним саветима и порукама девојчицама – часопис „Лепе принцезе“,

„Велику књигу о принцезама“, „Лепа попут принцезе“ итд.

А да не сматра само Црква како је друштво дечаца и девојчицама наменило сасвим различите улоге, показује и књига „Приручник за девојчице“ у издању Евро Ђунтија. „Док дечаци јуре за лоптом, скачу, не могу се задржати на једном месту, а чак се каткад и побију, дотле сензибилне и устрептале девојчице седе у неком свом малом царству, уживају у миру и хармонији које стварају и пролазе кроз детињство на сасвим другачији и деликатнији начин“. [14](#) Да ли вам и ово звучи познато, некако скоро као да је преписано из православних приручника? Још када би се неко са исто толико страсти потрудио да „ишчита“ шта се овде заправо поручује, онда би лако могао да закључи како се је дечацама мајка природа подарила немиран, истраживачки дух и склоност ратовању, док осећајне девојчице више воле да се скрасе у домаћинству, и тамо мирно животаре не таласајући превише.

Штавише, уопште није вам потребан православни приручник како бисте свога дечака научили да су њему намењене неке друге ствари у животу него девојчицама. Православни дечак који воли спорт, авантуре, заштиту нејаких жена, оружје и војску, лако ће се уортачити са сваким "секуларним" дечаком, коме родитељи купују издања са топ листа најпродаванијих „мејнстрим“ дечјих књига: „Како бити витез“, „Књига за дечаке, како да будеш најбољи у свему“ и „Опасна књига за дечаке“. О да, дечаци баш воле да се играју, да се баве истраживањима, да се хватају у коштац са опасностима. За разлику од девојчица, они су просто неукротиви духови којима је дато да буду најбољи у свему.

Добро, није да нема нимало истине у свему томе, нити да је лако, или уопште могуће направити тиражну књигу за девојчице а не поменути принцезе или нешто слично из традиционалног репертоара. Међутим, оно што на једној страни представља трн у оку критичарима, на другој страни нико ни не примећује. Никаква критика нити саблажњавање поводом „заглупљивања девојчица“ или рециклирања „патријархалних родних улога“ у поменутим бестселерима није се појавила. Штавише, излазак из штампе „Приручника за принцезе“ штедро је поздрављен на страницама Блица, Грађанског листа, на сајту Б92 [15](#), у Данасу [16](#). Изгледа да су дежурни душебржници били исувише заузети развлачењем у ситна цревца опасних црквених памфлета који кваре младеж, да би уопште стигли или желели да завире у неке тамо сасвим симпатичне и тотално неклериклане бестселере који сигурно нису толико погубни по наше труло друштво, колико овај подмукли пропагандни материјал православне цркве.

Што заиста чуди, будући да не познајем ни једну девојчицу, а вероватно ни они сами,

која машта о томе да је рецимо Света Параскева, али зато свака клинка коју знам воли да замишља како је принцеза. Нисам још чула да је неко орагнизовао избор за „најчеднију госпу“ или „најсветицу“, али зато свако село у Србији бира „малу принцезу“

[17](#)

Не знам ниједну девојчицу која се са колективног зимовања вратила са дипломом курса православних врлина или курса за домаћицу, али знам их подоста са дипломама курса манекенства. Толико о православној инвазији.

Што се тиче "заблуда" које се наводно уливају у главу малим православцима путем оваквих књига, ту опет не видим разлог за бог зна какаво чуђење. Већина савета православним девојцима изведена је из свима познатих етичких начела хришћанства, попут оних о чедности, скромности, самодисциплини и жртвовању. Да ли ико очекује да ће Црква девојцима да препоручује „сигуран секс“? Уосталом, оваква књига је последње место на коме „поповање“ може да представља сметњу.

Идемо даље: да је телевизор лоша ствар за децу није „откриће“ цркве већ једно свима досадно опште место које нико не доводи у питање (што не значи да је тачно), а да компјутерске игрице „изазивају зависност и острашћеност“ и да онај ко их игра постаје „роб мрачне силе“ може се прочитати сваког дана у новинама, додуше мало другачијим речником, и обично уз фразу "научници су открили" – што такође не мора бити тачно. Да извесна дела „остављају на души ружан траг, уче лажи, лицемерју и разузданости“ већ годинама слушамо када се прича о турбо-фолку, филмовима са насиљем, теленовелама, рекламама. Да рачунар изазива стерилитет могло се прочитати већ толико пута у разним "релевантним" медијима [18](#), мада се углавном мислило на мушкарце. Што се тиче „непотребних призора“, не сматра само Црква да родитељи морају децу спречавати да их гледају – данас због тога имамо и обавештења у углу екрана о препорученој старосној граници за гледаоце.

О "телесној нечистоћи" менструације заиста ништа не пише у Космополитену и другим секуларним библијама за девојке и жене, али зато се свугде могу наћи псеудонаучни текстови о опасностима од других свеprisутних нечистоћа. Заправо, страх од микроба и прљавштине је једно од најраспрострањенијих савремених сујеверја, па свака друга реклама саветује како да дезинфијуете нечисте руке, ваздух, дете, стан, а опасни микроби који вребају из сваког ћошка приказују се као најодвратнији сотонини створови који нагризају и тело и душу. Чишћење изнутра популарно је барем колико и чишћење споља, па се наливамо хектолитрима воде како би испрали ћелије, поре, бубреге, јетру, гутамо разне "чудотворне" пилуле и чајеве, држимо дјете за "детоксикацију" [19](#), испирамо црева итд.

Када још додамо хороскоп, медитације, хомеопатију, ароматерапију, рефлексотерапију, холистичку медицину, љубавну магију, јогу, чакре, молитве и остале њу ејџ праксе којима обилује домаћа штампа – редом од женских магазина за 19 динара, па до "најстаријих дневних новина на Балкану" – православни приручник одједном почиње да делује некако профано. За почетак, он бар декларативно позива на "читање с разумом".

1. <http://www.nin.co.yu/2002-04/29/23078.html> <http://www.borba.rs/content/view/3264/94/> [
^
_]
]
2. http://www.geocities.com/veronavika/clanci/danas_nada_sekulic.htm
[
^
_]
]
3. <http://www.medijaklub.cg.yu/komentari/komentari%202001/jul/21.htm>
[
^
_]
]
4. <http://www.nin.co.yu/2002-04/29/23078.html>
[
^
_]
]
5. http://www.geocities.com/veronavika/clanci/danas_nada_sekulic.htm
[
^
_]
]
6. <http://forum.b92.net/lofiversion/index.php?t11965.html>
[
^
_]
]
7. <http://www.borba.rs/content/view/1761/123/>
<http://www.borba.rs/content/view/3264/94/>
[

^
_

8.
<http://www.vesti.rs/exit/Knjiga-za-svaku-devojnicu-novi-bestseller.html>

[
^
_

9.
http://www.danas.rs/dodaci/vikend/odrastanje_devojica.26.html?news_id=145401

[
^
_

10.
<http://www.kreativnicentar.rs/za-djake.php?e=40&c=C175>

,
<http://posaosada.com/aktuelnosti-u-gradu/?p=80>

[
^
_

11.
<http://www.gradjanski.co.yu/navigacija.php?vest=27712>

[
^
_

12.
<http://www.blic.rs/beograd.php?id=47036>

[
^
_

13.
http://www.domacknjizara.com/user/decije-knjige/kako-da-postanes-prava-princeza-kejtlin-me-tjuz/33_395_13284_1_0_0/item.jsp

[
^
_

14.
<http://www.euromarket.rs/?a=Katalog&p=9148&pomktk>

[
^
_

15.
http://www.b92.net/kultura/komentari.php?nav_id=305474

[
^
_]
]

16.

<http://www.danas.co.yu/20080626/kultura1.html>

[
^
_]
]

17.

<http://www.dj-media.net/moduli.php?naziv=prilozi&file=clanak&sid=1379>

[
^
_]
]

18.

http://www.b92.net/zivot/komentari.php?nav_id=317227,
<http://www.mondo.rs/lifestyle/vesti/text.php?vest=108638>

[
^
_]
]

19.

<http://www.lepoizdravo.com/?l=sr&a=3448>

[
^
_]
]